

א. בזכר הנשואין האזרחיים - אם צריך גט - הנה כבר שולח בשאלה

זו גאונות הדור של בנינו וגאונות דורינו להקל ולהחמיר, ופסוד דברי החסידים, אמרינו, מטעמדיין אדם עושה בעילתו זנות, גמור ובעל לשם קידושין, וכיון שידוע לכל סדר עמך כמי שזאתו הוי כעדי יחוד. ודעת המקילין סתמכת על תשובת הרמב"ם הובא בסל"ס דהיכא שבעל באיסור כגון איסור בידות (או אי"א) לא אמרינו אין אדם עושה בעילתו זנות.

והבראה לי דאפילו המהמירים ומצריכים גט הוא רק מטעם, אולי בעל לשם קידושין. דהרי דעת הרמב"ם בפ"י פהלכ" גירושין הלכה י"ח גבי גרשית מן הנשואין דבעדי יחוד הוי רק מטעם ^{מקל} ~~מטעם~~ ולכן אף הגאונים החולקים וסוברים דבעל אשה אמרינו אין אדם בעילתו זנות מ"מ לא אליה פיהוד גרשה לדעת הרמב"ם דהוי רק מטעם ^{מקל} ~~מטעם~~. ואפילו היט מי שחורה שסובא

בהרמב"ם דבבא על כפתו הויא ודאי כשחזרת כשם דרק לענין שחרור הוי כודאי, כדי שלא יבעול בעילת זנות עם שפחה, אבל ודאי קידשה לא בזכר בדבריהם.

ואולי הוי השעם דבביאת פגויה ישראלית לא אמרינו אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכשיש הרמ"ם דבאיסור דרבנן לא חייש לבעול לשם קידושין. ובכר הקשו על הרמב"ם למה חייש לספחה למי שיטתו דשפחה הוי רק איסור דרבנן ועוד דהרי לשיטת הרמב"ם הבא על הפגויה לוקה משום קדשה, ואולי יש לומר דהוי דאינו שויש לאיסור בעילת שפחה משום דהוי רק דרבנן אבל מ"מ חושש לבעילת זנות כדי שהולדות לא יתייחסו אחריה הולד שפחה כמותה לכן תולין לומר דשיחזרה אף שלא קידשה. ואין כאן מקום להאריך בזה.)

ב. נמצינו למדין דאף במקום שחוששין לקידושין הוי רק קידושי טעם בעדי יחוד ולהרמב"ם בעינן דווקא שיחיו שני עדים ביחד ותאא והיא רואים את העדים וא"כ היכא שבעת היחוד לא ראו את העדים יוכל להיות חשש של קידושין בביאה רק על יסוד דברי הרמ"א באה"ע סי' קפ"ט דהיכא שולוי לכל הוי כעדים.

אולם מה נקרא גלוי לכל. כתב הרמ"א כגון שנשאה ^{ב"י} וציין בפ"י כל הגט. ובכר הקשה הבית שמואל דהא הריין קאי לענין גט יטן וגם היה כאן נישואין הרי לא בעינן גט קידושי הביאה. - אך בראה דחכונתה של המציין היא רק לומר דנשואי היתר הוי יחוד כודאי באה אבל בלא נשואי היתר הוי היחוד רק כשם ולא נקרא גלוי לכל שיחיה נחשב לביאה של קידושין בעדים. ולא דמי למעשה דבת שבע - שראיתי לחכם אחד שפביא לסקור להרמ"א - דמריך בגמרא כתובות ט' למה לא אסרות ופרש"י שחובה עדים ירעו דלענין לאסרה על הבעול בעינן רק בירור וידיעה אבל לענין רגמחוי כקידושין דהכת עדי קיום כענין

ידיעה שנבעלה לשם קידושין.)

ג. והנה יש לעיין על האי דינא של הרמ"א ודבר הגלוי לכל הוי כעדים למה לא נפסול הקידושין מטעם נמצא אחד מהם קרוב או פסול והא גלוי להקרוב ופסול גם כן. - וראיתי שהחת"ם באת"ע ח"א סי' ק' העיר בזה וכתב ובאנן סהדי אין צריך כלל לדיני העדים, יעויין שם. אך לדעתי מה דאמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה לא הוי מטעם אנן סהדי דאנן סהדי המכואר בבכא מציעא לענין הילך קאי על ב"ד ובב"ד לא בענין דיני עדים כמו בהרג השריפה לפני ב"ד דחייב ולא בענין עדות שאתה יכול לתזימה. - אבל בעדי יחוד הא הוי מטעם עדים דאף שלא ראו הבא"ה סי' אמרינן דהיחוד הוא הביאה ובענין בזה דיני עדות ולכן שפיר שייך בזה פסול דנמצא אחד מהם קרוב או פסול. ועל כרחך צריכים אנו לדעת המקדש הוי רק על הכשרים וכמו שהעלה האבני מילחמים המובא בחת"ס שם והעלה שאפילו אם המסדר קידושין ייחד פסול בטעות ג"כ אינו פוסל משום שתלוי בדעת המקדש ליתר עדים לפי זה יש לנו עוד סניף להיתירא בגדון דידן שהמקדש הביא להצרכאות גיטת של האשה לשם עדות וחתם עצמו כעז וגם הביאתו לביתא נמצא שהמקדש והמתקדשת הם ייחדו פסול להנשואין שלהם וכנ"ל שייך על זה גם פסול דנמצא אחד מהם קרוב אם פסול והריטב"א בקידושין סי' וגיטין י"ח דעתו דבקידושין בעדי ראיה לחוד בטלו הקידושין. ולשיטת הרמב"ם רש"י רשב"ם ורמ"ה אם הפסול כיון להעיד אף שלא בא לב"ד מתבטל ורק לשיטת התוס' והרא"ש גם בעדי קידושין לא מתבטלי בראיה בלא ידיעה. ולכן מכל הנני טעמי יש להחליט שאפילו לדעת המחמירין לחוש לנשואי אורחיים ולהצריכם גט דחו רק ספק. ולכן בגדון דידן שדרו רק ג' חדשים ביחד ולפי דבריהם דבמקום שדרו הם היו רק מעט ישראלים ובטעת הנזכרים במקום למקום הרבה בחורים ובתולות היו צמחים בדירה אחת בודאי אאאאאאאאאאאא. לא שייך כאן לומר שהיו עדי יחוד משום דהוי גלוי לכל ולכן לדעתי גם זה נחשב לסניף, שלא לחוש עלל הקידושין מטעם גלוי לכל. שוב ראיתי שבם הגאון מהר"ם חרלים בספרו בית זבול סי' כ"ז ג"כ מצדד לפסול העדי יחוד מטעם זה.

ד. והנה הנזכ"ה סי' נ"ב העיר על הסתירות שכתובות הריב"ש ובסימן קצ"ב מביא בשם הרא"ה דאם דר עמה כדרך איש ואשתו הוי בעדי יחוד ובסי' ע"ו חלק עליו בשם כל הראשונים והצריך עדי יחוד וכן תמה על הב"ה דבסו"ס ל"א מביא דעת הרא"ה והריב"ש שחולק עליו ובסי' קב"ה

סיק ל"כ כתב בפסיקות טאם דר עמא כדרך איש ואשתו הוי כעדי יחוד ולכן
סחלק הנו"ב דבטי' ע"ז כיירי הריב"ש כשנסתא כנימוסי המדינה בילי שום
קידושי יחדות ובזה חולק הריב"ש דלא חיישינן לקידוש ביאה אבל בטי'
קצ"ב סיירי הריב"ש בקצנה שהגד לה וטע פודה הריב"ש להרא"ה דחיישינן
לקידושין. והנו"ב עצמו קחלק על הרא"ה אפילו בקטנה שהגדילה כשום דסובר
דבקידושין צריך עדות בשעת קידושין ואין מועיל מה שהעדים ידעו שבמסך
איזה זמן בעל אותה כיון דלא ידעו בשעת מעשה ובקטנה שהגדילה החמיר
מפני שקידושים הראשונים חלו כשהגדילה. הרי דלדברי הנו"ב אין שום חשש
בלי עדי יחוד בעת מעשה.

ה. וצוד יש לצדד סניף להתירה מה דלפי דברי האשה מפני המניעות
וחקוסיים להשיג קידושי תורה ההלש ביניהם לעשות לעת עתה קידושי ערכאות
וחסבו לאחר איזה זמן לבוא חזרה לפולין ושם לסדר מחדש את נשואיהם בדיני
ישראל. - והנה בטי' נ"ב שם פלפלו ע"ז הנו"ב הגאונים בנו ר' יעקבא
והגאון מזאבורש וחרב רי"ח מאססרא ורצו לתקל בעובדא שלהם בקטנה שהגדילה
והבעל באבד, על סמך שאבי הכלה חבשיה שיעשה יום מסתה ושמתה כשיגדיל
ויקדשה מחדש. והנו"ב לא הסכים לזה מפני שאמירה זו היא לאחר החופה
וקידושין ולא קודם החופה. אך כל זה שייך בקידושי קטן לשיטתו שכונתו
בעת הקידושין שיהיו כשיגדיל, אבל בנדון דידן שדברו ביניהם לעשות
החתונה ביהדות קודם נשואי הממשלה וגם קודם הבטילה, ולכן גם הנו"ב היה
ממכים שתנאי זה מסלק החשש של קידושי ביאה.

1

ו. אולם אפילו אם נימא דיש לחוש להקידושין מ"ס יש לצדד להתירה
מחמת שנאמר בעלה ע"י חיוסאים ונשלח למקום הריכוז של הנאסרים במרחקי
הסיביר הידועים בשם תאמ"י והגם שכבתי האסורים שאצל חיוסאים לא היה
השפדה כללית כמו אצל הגרמנים אבל מ"ס ידוע שמפני הענווים וחוסר מזון
והלבשה והקור האיום והעבודה הקשה כודאי הגם שלא היו רובם לסיתה אבל
מ"ס חלק גדול של הנאסרים נאלו וגורו וכבר עברו קרוב לשש שנים שנאבד
זכרו ואין שום ידיעה מפנו. וידועים דברי התוס' בב"מ דף ל"ט ד"ה דילכא
דבנשבו חיישינן טפי שסתו לפי שנעשה להן יסורים. - הרי שאין לבעלה
חזקה חי ובמצא דהוי כאן כפך טעא שם לא היה לה כלל שום קידושין כיון
סדרה דמו בנדוהה טלפי דעת הרוב"ז ורבים הסכימו לדבריו דלא אפרינן בכה"ג
אין אדם עושה כפילתו בפילה זנות ועוד שהעדים שידעו מהיחוד היו קרובים
ואפילו אם רק אחי מהם קרוב נתבטלה העדות. ונגד הספק הראשון יש לה

חזקת פנויה ורכים הסוברים להתיר אשת איש בסמך ואף הנוכח סיי' מיג
ומי' מיד באה"ע שהעלה דבהזקת איא לא כהני סמך דק ג' בפיקות העל ידי
הסמך הראשון חורע חזקת איא וביתר כב' ספקות האחרונים ומקורו מהשיך
יורד סקיי אולם בנרובינו שאין כאן חזקת איא שפיר מותרת בב' הספקות
וכן הפניי והשב יעקב חולקים רק משום חזקת אשת איש. - ואף לדעת האוסרים
בסמך באיז דלא עדיף סמך שאין להם סוף אבל לכל הפחות יש לה חדין שאם
נשאת לא תצא ומאן שהיא צעירה ורדופה להנשא ומחוסרת פרנסה יש לדעת
להתירה לכתחילה.

ז אך צריך לברר אם יש נאמנות להאשה במה שאומרת שהיו רק בשואין
של ערכאות, ולכאורה לפי המכואר במשנה כתובות כ"ב ובפוסקים דאם אין
עדים שהיתה איא ואמרה גרושה אני באפנת מטעם מיגו, והנה קרי יודעים
אנחנו רק על פיה שהיו לה בשואי ערכאות, וצריכה להיות באפנת מטעם מיגו.
או אולי אין לה נאמנות לעשות עצמה רשע שדרה עם בעלה בלא קידושין, וחוי
סיגו במקום חזקת [כמו שכתבנו בד"ש שאין העדים נאמנים לומר שכתב ידם
הוא ואנוסים היו מחמת מסון, שאין אומרים עושה עצמו רשע] אך יש להתבונן.
אם נאמר שאינה נאמנת לומר שדרה עם בעלה בלא קידושין, אם נאמר שאינה
נאמנת כלל ובמצא שעדיין היא פנויה ולא בתקשה כלל, או ביטא פלגיגין
דיבורה, היינו שדרה עם בקידושי יחדות, ולא בקידושי ערכאות, ואם נאמר כן
נאל ההיתר שלנו כיון שמאמינים לה על הנישואין, ולא על ששואי ערכאות,
או אולי אין טיף פלגיגין דיבורה רק להאמין לה על מחמת דיבורה אבל לא
להוסיף מה שלא אמרה כלל, דהיינו אנוסים היינו גבי עדים מאמינים אנו
אותם על מחצית הראשונה שבעדותם שהיו אנוסים ומה שהוסיפו מחמת מסון
אין נאמנים וכן פלוגי בא על אשתי מאמינים על מחצית הראשונה שבעדותו
שפלוגי בא על איא ואין מאמינים שהיתה אשתו, אבל בנדון דידן הרי אומרת
שלא היו שום קידושי יחדות, והאין נוסיף על דבריה מה שהיא מכחשת, ובפרט
לדעת התוס' דכחך גברא לא אמרינן פלגיגין דיבורא ואט היה נוגע לפסול
את בעלה היינו אומרים שדר אט אשה אחרת ולא היתה נאמנת על עצמה.

ח. ויש עוד לצרף דברי התוס' דלא אמרינן אין אדם צעיר רק בעבירה
שנפסל בה לעדות ובפנויה מיוחדת בלא קידושין אינה נפסלת לעדות מדאורייתא
דאין כאן רק איסור דרבנן ואפילו לרוב הרמב"ם דיש בזה לאו דקדשה כבר
כתב הכ"מ שהרמב"ם מסכים להראב"ד שאין איסור קדשה בפומקרת ובאיסור דרבנן
אינה נפסלת לעדות אפילו מרבנן בלי הכרזה.

ט. וגם יש לצדד שכבר האשה הנ"ל היא בעלת תשובה מהעבירה ותחלתה
הרי היה בכשרות שהרי מעידה על כשפאי ערכאות קודם שדורו ביהוד וטעיר
בהטב זה לתחילתה וטושה בכשרות.

י. והנה עד עתה דברנו אם נאמנת שהיו קידושי ערכאות מסעם סיגו
ועל זה הקרנו מסעם שאין אדם משיח עצמו רשע. - אך יש לצדד דאולי נאמנת
האשה גם בלי טענת סיגו רק מטום נאמנות עד אחד באיסורין כמו שנאמנת
על איסורי גידה מסעם וסמרה לה דהמהרי"ק בשורש ע"ב דייק בלשון הגמ' ריש
גיטין דאין ע"א נאמן באיסורין באיתחזק א"א ודבר שבטערה"אבל היכא דליתא
לחזקת א"א נאמנת האשה או ע"א אפילו בדבר שבטערה והלימוד הרי הוי פטתא
דבר דבר מסמון וגבי מסון אינו נאמן רק לחוציא מחזקת מסון והתתסס ביבמות
דפ"ה כתבו סכרא אהרן דאין דבר שבטערה חזק אמינא שהוא רק לאסור ולא
להתיר. ואם נאמר כן הרי בנדונינו שאין כאן שום חזקה נאמנת מסעם ע"א
דנאמן באיסורין בלי טענת סיגו ולכן אפילו אם נאמין לה סדרה בלא קידושין
ס"ס החשוד על הדבר הקל אינו חשוד על התמור וצריכה להיות נאמנת מצד עצמה
כמו נאמנות באיסורין ואפילו בגזלן דאורייתא דאין נאמן לעדות אשה כאן
נאמנת דהיכא דליכא חזקה א"א, היא רק ככל האיסורין.
גם יש לצדד מה שזמן רב מקודם סברה לחברתה במסלפית ובמסלפית אפילו
גזלן דאורייתא וכל המסולים נאמנים בעדות אשה. וחזקה א"א אין כאן אפילו
להאמרים בשואין אורחיים כמו שהעלה הנוב"ך סי' ל"ה דהיכא שאנו יודעים
רק ע"פ אין בזה חזקה א"א.

לכן סכל מה שחזרנו ברור הדבר שנאמנת בעדותה שהיו רק קידושי
ערכאות ופותרת להנשא בלא חשש כלל.
בתנאי אם כבודו יוענע לי הסכמתו

שלמה דוד בהנא

"אין פחות משנים דדוקא חרתי בפנין לסמל נאמנותו חזקה א"א ודבר שבטערה